

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous / julkishallinto ja juridiikka

Reetta Mäkelä

LELUJEN TURVALLISUUS SUOMESSA

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Julkishallinto ja juridiikka

MÄKELÄ, REETTA

Lelujen turvallisuus Suomessa

Opinnäytetyö

38 sivua + 3 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Päivi Ollila

Huhtikuu 2010

Avainsanat

lelu, lapsi, standardi, merkinnät, valvonta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, mitä lelujen turvallisuudesta on säädetty Suomen lainsäädännössä ja Euroopan unionin tasolta tulleissa säännöksissä. Lainsäädäntöön perehtymisen lisäksi opinnäytetyössä käsitellään lelujen valvonnasta vastaavat viranomaiset, sekä millaisia vaatimuksia leluille asetetaan. Opinnäytetyössä selvitetään, minkälaista vastuuta lelujen valmistajat, maahantuojat ja jälleenmyyjät kantavat, sekä miten lelujen testaus tapahtuu. Opinnäytetyössä tutkitaan myös, kuinka lelujen turvallisuutta ja vaatimusten mukaisuutta valvontaan sekä mitä tapahtuu lelulle, joka todetaan vaaralliseksi ja hylätään testitulosten perusteella.

Opinnäytetyön teossa on käytetty hyväksi aiheeseen liittyvää suomalaista lainsäädäntöä, Euroopan unionin uutta leلودirektiiviä ja komission tiedotteita sekä Euroopan unionin jäsenmaiden yhteisiä standardeja. Näiden lisäksi opinnäytetyössä on käytetty muun muassa Kuluttajaviraston ja Turvatekniikan keskuksen sivustoilta aiheesta löytyvää materiaalia. Työssä käytetyt lähteet ovat luotettavia, sillä suurin osa työn tekstistä ja käytetyistä lähteistä pohjautuu lakiin, asetukseen tai direktiiviin.

Opinnäytetyössä havaittiin, että turvallisten lelujen valmistus ja edelleen myynti on kuluttajien lisäksi myös valmistajien edunmukaista. Mahdollisten vahinkojen lisäksi, vaarallinen lelu aiheuttaa tappioita, sekä tekee haittaa valmistajansa ja/tai markkinoijansa imagolle. Joillain leluyrityksillä onkin valmis toimintasuunnitelma lelun markkinoilta poisvetämistä, sekä asiasta tiedottamista varten. Tuotteiden turvallisuudesta huolehtiminen on yritysten intressien mukaista, minkä vuoksi useita leluyrityksiä onkin liittynyt lelujen turvallisuutta edistäviin organisaatioihin. Näiden organisaatioiden kautta leluyrityksillä on mahdollisuus esittää yhteinen kantansa lelujen turvallisuutta koskeviin asioihin Euroopan unionin päättäjille.

Opinnäytetyön pohjalta voidaan päätellä, että lelujen turvallisuuden takaamiseen panostetaan lainsäädännöllisesti ja valvonnallisesti jatkuvasti entistä enemmän. Yhteisten standardien ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhtenäistetyn lainsäädännön perusteella lelujen yleinen turvallisuuden taso on noussut. Vaarallisista leluista tiedottaminen on uusien tietojärjestelmien ansiosta entistä helpompaa ja vaaralliset lelut saadaan nykyään vedettyä entistä nopeammin pois markkinoilta.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Public administration and law

MÄKELÄ, REETTA

Toy safety in Finland

Bachelor's Thesis

38 pages + 3 pages of appendices

Supervisor

Päivi Ollila, Senior lecturer

April 2010

Keywords

toy, child, standard, markings, monitoring

Legislation of toy safety has improved greatly in the last few decades. Authorities have understood that the laws and regulations concerning the matter have to be updated constantly as time and technologies progress.

The objective of this thesis is to study the legislation of toy safety both in Finnish legislation and in regulations of the European Union. In addition to this the thesis researches what kind of requirements are set for toys and which authorities monitor that these requirements are met. The thesis also reports how the safety of toys is tested and what happens to a toy, if it's found to be dangerous and is declined on the basis of the test results.

The sources used on this thesis are mainly laws, directives and standards related to the subject. In addition to these the thesis includes material from brochures from Finnish officials such as Consumer Agency and Safety Technology Authority. Because most of the material used in the thesis is published by the authorities the thesis can be seen as reliable overall.

Some toy companies have joined international organizations which promote toy safety. By belonging to these organizations, corporations get a chance to get their unitary point of view heard by the decision-makers of the European Union. Spreading and exchanging information about dangerous toys between member states has become easier in result of new international information systems. Thanks to these systems, dangerous toys are withdrawn swifter from the market.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	LELUJA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	7
	2.1 Direktiivistä laiksi	7
	2.2 Valvontaviranomaiset	9
	2.2.1 Valvontatavat	10
	2.2.2 Valvontakeinot ja valtuudet	11
	2.3 Vahingonkorvausvelvollisuus	11
3	STANDARDIT	12
4	EY-TYYPPITARKASTUS	14
5	LELUISSA OLEVAT MERKINNÄT	15
	5.1 Ikävaroituis	15
	5.2 CE-merkintä	17
6	LELUJEN TESTAAMINEN	18
	6.1 Testaaminen pistokokein	18
	6.2 Pehmolelujen testaus	19
	6.3 Lelun hylkääminen	20
	6.4 Lelun poisvetäminen markkinoilta	21
7	TILASTOTIETOA LELUISTA	22
	7.1 Lelujen maahantuonti	23
	7.2 Joululelujen testaus perinteenä	24
8	RAPEX-JÄRJESTELMÄ	25
9	VAARALLISIA LELUJA	28
10	ASIAA AJAVIA ORGANISAATIOITA	29

11 VASTUU LELUJEN TURVALLISUUDESTA	30
11.1 Valmistajan vastuu	30
11.2 Maahantuojan vastuu	31
12 NEUVOJA KULUTTAJALLE	32
13 TUTKIMUKSEN TULOKSET	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	
Liite 1. Tukehtumisvaaraa aiheuttava lelu	
Liite 2. Kemikaaliriskin aiheuttava lelu	
Liite 3. Tukehtumisvaaraa ja kemikaaliriskin aiheuttava lelu	

1 JOHDANTO

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten lelujen turvallisuus taataan Suomessa. Tutkimuksessa käsitellään, mitä lelujen turvallisuudesta on laissa määrätty sekä kuinka lelujen turvallisuuden testaus tapahtuu käytännössä. Tutkimuksessa käsitellään myös, minkälaisia merkintöjä leluihin laitetaan, mitä nämä merkinnät tarkoittavat ja toimivatko ne kenties takuuna lelujen turvallisuudesta. Tutkimuksen tarkoituksena on luotella konkreettisesti, minkälaisia vaatimuksia lapsille suunnatuille tuotteille on asetettu.

Aihe alkoi kiinnostaa minua vuoden 2008 loppupuolella, ostaessani siskoni tulevalle lapselle lelun. Samalla viikolla töissä poistimme erään lelun myynnistä, koska siitä oli tullut toiseen myymälään valitus irronneista osista. Aloin miettiä, kuinka lelut testataan ja miten niiden turvallisuus luokitellaan.

Valitsin tämän aiheen siksi, että haluan tietää tarkemmin prosessista, jolla lelun turvallisuus ja soveliaisuus lapsille arvioidaan. Tutkiakseni leluja ja niiden vaatimuksia, on ensin tiedettävä, ketkä laki katsoo lapsiksi ja minkälaiset tuotteet lasketaan lain määrittelyjen mukaan leluiksi. Lapsi ja lelu ovatkin avainkäsitteitä. Laissa lelujen turvallisuudesta todetaan lapseksi 14-vuotiaat ja sitä nuoremmat. Samassa laissa määritellään leluksi 14-vuotiaan tai sitä nuoremman leikkimiseen käytettävät tuotteet. Leluiksi ei siis voida lain raameissa laskea esimerkiksi tuttia tai jouluvaloja. (Laki lelujen turvallisuudesta.)

Kyseessä olevasta aiheesta on jo olemassa paljon erilaisia kirjoituksia, kuten lakeja, standardeja ja artikkeleita, mutta aivan vastaavanlaista, kokoavaa tutkimusta ei aiheesta ole oikeastaan tehty. Tutkimuksessa on koottu yksien kansien sisälle hyödyllistä ja tarpeellista tietoa, jota kuluttaja voi tarvita ostopäätöstä tehdessään.

2 LELUJA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Ennen kuin Suomessa tuli voimaan Euroopan unionin direktiiviin pohjautuva, yksityiskohtainen laki, lelulainsäädäntömme perustui vuonna 1990 annettuun leluasetukseen. Leluasetus vastasi turvallisuusvaatimusten osalta vuonna 1988 julkaistun leludirektiivin vaatimuksia, mutta siinä ei ollut mm. teknisistä asiakirjoista tai tyyppitarkastuksista kertovia säännöksiä. Tämän vuoksi pidettiin tarpeellisena panna täytäntöön direktiiviä 88/378/ETY yksityiskohtaisemmin noudattava laki. Vuonna 1997 julkaisiin laki lelujen turvallisuudesta, jolla kumottiin aiemmin voimassa ollut leluasetus. (Hallituksen esitys, 2.)

Suomessa vuonna 1997 voimaan tullut laki lelujen turvallisuudesta pohjautuu Euroopan unionin jäsenvaltioilleen aiheesta antamaan direktiiviin 88/378/ETY. Direktiivin tarkoituksena oli yhdentää EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntöä aiheesta. (Laki lelujen turvallisuudesta 1 §.) Direktiivi laadittiin, koska kansallisissa turvallisuusvaatimuksissa oli havaittu sellaisia laadullisia ja sisällöllisiä eroja, joiden katsottiin pystyvän muodostamaan kaupan esteitä sekä huonontamaan kilpailuolosuhteita sisämarkkinoilla. Epäyhtenäiset kansalliset vaatimukset koettiin myös tehottomaksi tavaksi suojata kuluttajia ja etenkin lapsia tuotteiden aiheuttamilta vaaroilta. (Hallituksen esitys, 1.1)

Kyseisien kaupan esteiden poistaminen oli tärkeää, sillä ne haittasivat sellaisten sisämarkkinoiden toteutumisen, joilla myydään vain turvallisia tuotteita. Esteiden poistamista varten oli tarpeen luoda yhtenäiset säännökset, jotka perustuvat kuluttajien terveyttä sekä turvallisuutta koskeviin tavoitteisiin. Lelumarkkinoiden koon, liikkuvuuden sekä tuotteiden moninaisuuden vuoksi oli direktiivin soveltamisala ja käsite ”lelut” tarpeen määrittellä riittävän laajasti, minkä lisäksi oli tärkeää tehdä selväksi, mitä tuotteita ei pidetä leluja, esimerkiksi sen takia, ettei niitä ole tarkoitettu lasten käyttöön tai sen vuoksi, että ne vaativat valvontaa taikka erityisiä käyttöolosuhteita. (Neuvoston direktiivi 88/378/ETY.)

2.1 Direktiivistä laiksi

Vuonna 1988 annettiin lelujen turvallisuutta koskeva direktiivi 88/378/ETY, jota muokattiin hieman vuonna 1993 annetulla direktiivillä 93/68/ETY. Direktiivin 88/378/ETY mukaisten lakien tultua voimaan kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, ne selkeyttivät lelujen turvallisuutta koskevien säännösten sisältöä, sekä paran-

sivat tuoteturvallisuuden valvontaviranomaisten mahdollisuuksia puuttua markkinoilla oleviin leluihin, jotka eivät täytä direktiivin vaatimuksia tai joissa ei ole vaatimukseenmukaista CE-merkintää (Hallituksen esitys, 3.1). Direktiivi sisälsi ainoastaan tuotetta ja tuoteryhmää olennaisesti koskevat turvallisuusvaatimukset. Sitä täydentämään laadittiin yksityiskohtaisemmat, vapaaehtoiset eurooppalaiset standardit, joista on julkaistu viittaus Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

Standardien mukaisten tuotteiden lisäksi, sellaiset tuotteet, jotka vastaavat hyväksytyntarkastuslaitoksen hyväksymää mallia, voidaan lain mukaan katsoa olevan olennaisten vaatimusten mukaisia. (Hallituksen esitys, 1.1, 1.3.) Direktiivin mukaisesti, laissa lelujen turvallisuudesta selostetaan lelujen olennaiset vaatimukset, kuten mitä tuotteita ei lasketa leluiksi ja minkälaisia vaatimuksia leluille, niiden materiaaleille, rakenteelle, pakkauksille ja merkinnöille on asetettu. Lelujen turvallisuuden valvonnassa sovelletaan lain lelujen turvallisuudesta lisäksi lakia kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, tuotevastuulakia, kuluttajansuojalakia sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteisesti hyväksymiä standardeja.

Kokemukset direktiivin 88/378/EY tuomasta vaatimustasosta osoittivat, että siinä määritellyt peruseriaatteet toimivat lelualalla hyvin ja ne tulisi säilyttää. Vuosien varrella tapahtunut tekniikan kehitys on kuitenkin nostanut esiin uusia kysymyksiä lelujen turvallisuudesta sekä lisännyt kuluttajien huolestumista. Lelujen markkinointipuitteiden selkeyttämiseksi ja edellä mainitun tekniikan kehityksen huomioon ottaen, koettiin tarpeelliseksi tarkistaa ja tehostaa joitain direktiivin 88/378/ETY osia ja selkeyden vuoksi laadittiin uusi, edellisen direktiivin korvaava direktiivi 2009/48/ETY. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 2-3.)

Uusi leلودirektiivi 2009/48/EY tuli voimaan kesäkuussa 2009. Sen vaatimukset on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä 20.1.2011 mennessä. (Lelujen turvallisuustestaukset.) Kahden vuoden siirtymäajan koetaan antavan lelujen valmistajille ja muille talouden toimijoille riittävästi aikaa sopeutua uuden direktiivin vaatimuksiin. Kemiallisten ominaisuuksien kohdalla siirtymäajaksi sovittiin neljä vuotta, jonka aikana voidaan kehittää tarpeelliset, yhdenmukaistetut standardit vaatimusten noudattamiseksi. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 47.)

Tällä hetkellä lelujen vaatimustenmukaisuutta on mahdollista tutkia joko vanhan tai uuden leلودirektiivin mukaisesti sen mukaan, onko se saatettu kansallisesti jo voimaan

vai ei. Uutta leلودirektiiviä tulee soveltaa muitten kuin kemiallisten vaatimusten osalta viimeistään 20.7.2011 ja kemiallisten vaatimusten osalta viimeistään 20.7.2013. (Lelujen turvallisuustestaukset.)

2.2 Valvontaviranomaiset

Tuoteturvallisuutta valvovat viranomaiset nimetään laissa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Tuoteturvallisuuden valvonta siirtyi 1.1.2010 Kuluttajavirastolta Tukesille eli Turvatekniikan keskukselle. Samoin kansainvälisen RAPEX-järjestelmän yhteyspiste siirtyi Kuluttajavirastolta Tukeisiin. Alue- ja paikallishallinnon järjestelyihin siirrolla ei ollut vaikutusta. Siirron tarkoituksena oli tehostaa kuluttajaturvallisuuden valvontaa. (Tuoteturvallisuuden valvonta siirtyy Kuluttajavirastosta Tukeisiin.)

Turvatekniikan keskus on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalainen virasto. Sen organisaatio on jaettu neljään yksikköön: laitosvalvontaan, tuote- ja laitteistovalvontaan, tuki- ja kehityspalveluihin sekä kuluttajaturvallisuuteen, johon lelujen turvallisuuden valvonta sijoittuu. Turvatekniikan keskuksella on vakituista henkilökuntaa n. 130 henkeä. (Tietoa meistä.)

Turvatekniikan keskuksen lisäksi myös tullilaitos valvoo kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta olevan lain ja sen säännösten noudattamista (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, 9 §). Tullilaboratorio on valtakunnallinen yksikkö, joka toimii valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluvan tullilaitoksen alaisuudessa. Tullilaboratoriossa työskentelee noin 80 henkilöä ja sen vuosibudjetti on suunnilleen viisi miljoonaa euroa. Tullilaboratorio palvelee Tullia, mutta tämän lisäksi sillä on mahdollisuus toimivaltansa puitteissa auttaa myös muita viranomaisia ja elinkeinonharjoittajia. Tuoteturvallisuustutkimuksissa Tullilaboratorion tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Turvatekniikan keskus sekä Elintarviketurvallisuusvirasto. (Tullilaboratorion tehtävät.)

Tuoteturvallisuuden valvonta kuuluu edellä mainittujen lisäksi aluehallintaviraston sekä kuntien tehtäviin. Aluehallintovirasto valvoo tuoteturvallisuuslainsäädännön noudattamista oman toimialueensa kunnissa. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, 10 §.) Aluehallintovirastot aloittivat toimintansa 1.1.2010 ja Manner-Suomi on jaettu kuuden eri yksikön välillä. Aluehallintavirastot hoitavat ai-

empien lääninhallitusten, ympäristölupavirastojen, alueellisten ympäristökeskusten sekä työsuojelupiirien lupa-, oikeusturva- ja valvontatehtäviä. Aluehallintaviraston valvonta sisältää lähinnä tuotteiden pakkaus- ja varoitusmerkintöjen sekä käyttöohjeiden oikeellisuuden tarkistamisen. (Aluehallintovirastot.) – Kunnissa valvontaa hoitaa kunnan valvontaviranomainen, jona toimii joko kunnan määräämä lautakunta tai muu useammasta jäsenestä koostuva toimielin. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 11 §.)

2.2.1 Valvontatavat

Turvatekniikan keskuksen tehtävänä on valvoa lelujen teknistä turvallisuutta ja luotettavuutta henkilö- ja omaisuusvahinkojen estämiseksi. Sen tehtäviin lukeutuu myös tuotteiden vaatimustenmukaisuuden valvonta, niiltä osin kuin asiasta on erikseen säädetty. Valvonnan lisäksi turvatekniikan keskuksen toimiin kuuluu valvonnan suunnitteleminen sekä sen kehittäminen (Lelukemiaa). Turvatekniikan keskus voi käyttää toimialaansa sisältyvien tehtävien suorittamiseen alaan erikoistuneiden asiantuntijoiden apua. (Laki turvatekniikan keskuksista, 1–2 §.)

Laissa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta määritellään turvallisuustekniikan keskuksen tehtäviin kuuluvan kyseisen lain mukaisen valtakunnallisen valvontaohjelman laatimisen. Valtakunnallisen valvontaohjelman tulee sisältää tarkastukset, valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet sekä esityksen valtakunnallisesta näytteenottosuunnitelmasta. Valvontaohjelmassa on myös oltava valvontakohdetyyppien riskinarvioinnin perusteet sekä menetelmät, joilla ohjelman toteutumista voidaan arvioida. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 14 §.) Turvatekniikan keskuksen tehtäviin kuuluu myös Euroopan unionin kautta tulevien lelujen valvonta pistokoeluoontoisesti. (Lelukemiaa.)

Tullilaitoksen työ keskittyy vahvasti tuotteiden maahantuonnin, viennin sekä kauttakuljetuksen valvontaan, sekä näiden toimien valvonnan suunnitteluun. Tullilaboratorio hoitaa myös Euroopan unionin ulkopuolelta tulevien lelujen testauksen ja valvonnan. (Lelukemiaa.) Uudessa leلودirektiivissä tähdennetään tarvetta varmistaa, että Euroopan unionin ulkopuolelta markkinoille tulevat lelut ovat kaikkien sovellettavien vaatimusten mukaisia ja että valmistajat ovat suorittaneet asianmukaiset arviointimenettelyt lelujensa osalta (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 14).

Valvontaviranomaisten oman toiminnan lisäksi kaikki kuluttajien tekemät ilmoitukset tutkitaan (Lelut).

2.2.2 Valvontakeinot ja valtuudet

Valvontaviranomaisilla on oikeus suorittaa pistokoeluontoisesti tarkastuksia, sekä saada valvonnan suorittamisen kannalta tarpeelliset tiedot käyttöönsä elinkeinonharjoittajalta, maahantuojalta taikka valmistajalta. Valvontaviranomaisella on lupa ottaa näytteitä testattavakseen, ja mikäli kyseisten testausten perusteella tuote havaitaan vialliseksi tai vaaralliseksi, voi elinkeinonharjoittaja joutua maksamaan valvontaviranomaiselle näytteenotto- ja testauskulut. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, 17–18 §.) Pistokoetestaamisen lisäksi valvontaviranomaiset tekevät markkina- ja valvontaa (Lelut).

Mikäli lelun havaitaan aiheuttavan vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle, turvatekniikan keskuksella on oikeus asettaa epäilyttävä tuote väliaikaiseen tai pysyvään valmistus- tai myyntikieltoon. Turvatekniikan keskus voi, katsoessaan tarpeelliseksi, tehostaa asettamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla. Tämän lisäksi turvatekniikan keskuksella ja tulliviranomaisilla on oikeus kieltää vaarallisen lelun maahantuonti, sellaisen maastavienti taikka kauttakuljettaminen. Näiden keinojen lisäksi valvontaviranomaisilla on oikeus saada virka-apua poliisilta valvonnan suorittamiseen. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, 23–25 §, 31–32 §).

2.3 Vahingonkorvausvelvollisuus

Leluista aiheutuviin henkilö- ja omaisuusvahinkoihin sovelletaan samoja lakeja kuin muihinkin kulutustavaroihin. Lelun aiheuttamaa terveysvaaraa arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon lelun tarkoitettu käyttö sekä sen ennakoitavissa oleva muu käyttö lasten tavanomaisissa leikeissä. Tämän lisäksi lelun käytöstä aiheutuvaa terveysvaaraa arvioitaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä leluihin, jotka ovat ominaisuuksistaan päätellen alle kolmivuotiaitten käyttöön tarkoitettuja. (Laki lelujen turvallisuudesta, 6–7 §.)

Tuotevastuulaisissa eritellään, ketkä ovat kulutustavarasta aiheutuvasta vahingosta vahingonkorvausvelvollisia, sekä määritellään edellytykset, joilla vahingonkorvausvastuu täyttyy. (Tuotevastuulaki 3 §, 5 §.) Tuoteturvallisuus- ja tuotevastuulaki täydentä-

vät toisiaan. Siinä missä tuoteturvallisuuslailla pyritään ennalta ehkäisemään vahingot, tuotevastuulaille vuorostaan taataan, mikäli vahinkoa pääsee syntymään, että ihmisille ja omaisuudelle aiheutuneet vahingot korvataan. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen, 245.)

Tuotevastuulain mukaan vahingonkorvausta suoritetaan vahingosta, joka on tapahtunut sillä perusteella, että tuote ei ole ollut niin turvallinen, kuin on ollut aihetta odottaa. Tuotteen turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon ajankohta, jolloin tuote on laskettu markkinoille, sen ennakoitavissa oleva käyttö sekä tavaran markkinointitapa, käyttöohjeet ja muut seikat. (Tuotevastuulaki, 3 §.) Tuotevastuulain mukainen korvattava vahinko määrätään noudattaen soveltuvin osin vahingonkorvauslakia. (Tuotevastuulaki, 8 §.)

3 STANDARDIT

Lain lelujen turvallisuudesta lisäksi on olemassa EU:n, EFTA-maiden sekä Suomen Standardisoimisliiton yhteisesti hyväksymät kaksitoista standardia, SFS-EN 71, osat 1-11 sekä SFS-EN 62115, jotka sisältävät yksityiskohtaisia vaatimuksia mm. lelujen rakenteelle, kemialliselle koostumukselle, syttyvyydelle ja merkinnöille. Niissä on myös esitetty tarkat ohjeet lelujen turvallisuuden testausmenetelmistä. (Lelut.) Yhteisessä käytössä olevien standardien tarkoituksena on mm. helpottaa vaatimusten mukaisen tuotteen valmistamista (Lelukemiaa).

Lelujen katsotaan täyttävän laissa lelujen turvallisuudesta säädetyt vaatimukset, jos ne ovat sellaisia koskevien yhdenmukaistettujen standardien mukaisia, joista on julkaistu viittaus Euroopan unionin virallisessa lehdessä (Laki lelujen turvallisuudesta, 15 §). Lain kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta mukaan kulutustavaraa, tässä tapauksessa lelua, ei tule pitää terveydelle tai omaisuudelle vaarallisena siltä osin, kun se on yhdenmukaistettujen standardien mukainen. Valvontaviranomaisen tulee kuitenkin vaatimustenmukaisuutta arvioidessaan ottaa huomioon myös Euroopan yhteisöjen komission suositukset, tuoteturvallisuuden käytännesäännöt, nykyiset tiedot ja tekniikan. Näiden arviointiperusteiden perusteella valvontaviranomainen voi antaa kiellon tai määräyksen lelun markkinoilta poisvetämiseksi. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, 7 §.) Standardien mukaisen lelun lisäksi, EY-

tyyppitarkastuksen hyväksytysti läpäisseen lelun katsotaan täyttävän lain lelujen turvallisuudesta mukaiset turvallisuusvaatimukset (Laki lelujen turvallisuudesta, 31 §).

Vaikka vaatimuksenmukaisuus on periaatteessa osoitettavissa myös muutoin, kuin selvittämällä vastaako tuote sen tuoteryhmää koskevia, eurooppalaisissa standardeissa asetettuja vaatimuksia, on standardien käyttö erittäin keskeisessä asemassa. Standardien käyttäminen helpottaa valmistajan tehtävää osoittaa tuotteensa vaatimuksenmukaisuus sekä valvontaviranomaisten työtä arvioidessa tuotteiden vaatimuksenmukaisuutta. (Hallituksen esitys, 1.3.)

Yhteisten standardien aikaansaaminen lelujen turvallisuudesta on helpottanut myös kansainvälistä kaupankäyntiä. Tekniikan kehityksen myötä standardeja on uusittu useamman kerran ja uusia standardeja on laadittu. Nykyään voimassa olevat standardit ovat koottu esimerkiksi 2009 maaliskuussa julkaistuun SFS-EN 71 käsikirjaan, joka sisältää painohetkellä voimassa olevat lait ja standardit, jotka käsittelevät lelujen turvallisuutta. Taulukossa 1 esitetään tällä hetkellä voimassa olevat standardit.

Taulukko 1. Voimassa olevat lelujen turvallisuutta koskevat standardit

SFS-EN 71-1 Lelujen turvallisuus.	Osa 1: Mekaaniset ja fysikaaliset ominaisuudet.
SFS-EN 71-2 Lelujen turvallisuus.	Osa 2: Syttyvyys.
SFS-EN 71-3 Lelujen turvallisuus.	Osa 3: Eräiden alkuaineiden siirtyminen.
SFS-EN 71-4 Lelujen turvallisuus.	Kemian harrastesarjat.
SFS-EN 71-5 Lelujen turvallisuus.	Osa 5: Kemiaaliset lelut (lelusarjat) harrastesarjoja lukuun ottamatta.
SFS-EN 71-6 Lelujen turvallisuus.	Osa 6: Ikärajoituksen varoitusmerkintä.
SFS-EN 71-7 Lelujen turvallisuus.	Osa 7: Sormivärit. Vaatimukset ja testausmenetelmät.
SFS-EN 71-8 Lelujen turvallisuus.	Osa 8: Sisällä ja ulkona kotikäyttöön tarkoitetut kei- nut, liukumäet ja vastaavat lelut.
SFS-EN 71-9 Lelujen turvallisuus.	Osa 9: Orgaaniset kemialliset yhdisteet.
SFS-EN 71-10 Lelujen turvallisuus.	Osa 10: Orgaaniset kemialliset yhdisteet.
SFS-EN 71-11 Lelujen turvallisuus.	Osa 11: Orgaaniset kemialliset yhdisteet.
SFS-EN 62115	Sähkökäyttöisten lelujen turvallisuus.

Sarjan perusstandardi on SFS-EN 71-1, joka käsittelee lelujen mekaanisia ja fysikaalisia ominaisuuksia. Kyseisessä standardissa on kiinnitetty erityistä huomiota leluihin, jotka ovat tarkoitettu alle kolmivuotiaiden lasten käyttöön. Samassa standardissa asetetaan myös melurajoja eri lelutyypeille. Tämän lisäksi standardissa on määritelty useita varoitusmerkintöjä, joita leluihin tulee tarpeen mukaan liittää, esimerkiksi leijoissa tulee olla merkintä: ”VAROITUS! Älä käytä suurjänniteilmajohtojen läheisyydessä tai ukkosen ilmalla”. Standardissa määritellään myös esimerkiksi sähkökäyttöisen, päällä istuttavan lelun maksiminopeus, joka saa olla 8 km/h. (Standardeilla turvallisuutta leluihin.)

4 EY-TYYPPI-TARKASTUS

EY-tyyppitarkastus on menetelmä, jolla kyseisiä tarkastuksia suorittamaan hyväksytty laitos toteaa ja varmentaa, että lelun malli täyttää laissa lelujen turvallisuudesta asetetut turvallisuusvaatimukset. EY-tyyppitarkastusta koskevan hakemuksen voi toimittaa laitokselle joko lelun valmistaja tai Euroopan yhteisöön sijoittautunut valmistajan edustaja. EY-tyyppitarkastuksia tekevän laitoksen tulee täyttää seuraavanlaiset vähimmäisvaatimukset. Laitoksella täytyy olla henkilökuntaa, varoja sekä välineitä saatavilla ja sen henkilökunnan tulee olla teknisesti pätevää ja ammatillisesti rehellistä, sekä noudattaa salassapitovelvollisuutta. Laitoksen koko henkilökunnan on oltava riippumaton kaikista lelujen kanssa suoraan, taikka välillisesti tekemisissä olevista piireistä suorittaessaan lelujen turvallisuudesta koskevan lain mukaisia tarkastuksia, laatiessaan selosteita, antaessaan todistuksia ja suorittaessaan valvontaa. (Laki lelujen turvallisuudesta, 31–32 §.)

EY-tyyppitarkastuksen teko tulee kyseeseen silloin, kun lelu ei ole harmonisoitujen standardien mukainen. Tällöin vaatimuksenmukaisuus voidaan todeta siten, että tarkastuksia suorittamaan hyväksytty laitos varmentaa sen, että lelun malli täyttää lain lelujen turvallisuudesta mukaiset turvallisuusvaatimukset. Suomessa edellytetään, että ilmoitettu laitos on akkreditoitu testauslaboratorio ja se on osoittanut mittatekniikan keskukselle pätevyytensä tuotesertifiointiin. (Hallituksen esitys, 31–32 §.) Tällainen akkreditoitu laitos on esimerkiksi Tullilaboratorio, joka testaa lelujen mekaanisia ja fysikaalisia ominaisuuksia, eräiden alkuaineiden siirtymistä sekä lelujen syttyvyyttä (Akkreditoinnit). Tullilaboratorion lisäksi esimerkiksi SGS-niminen yritys on akkreditoitu suorittamaan lelujen mekaanisten ja fysikaalisten ominaisuuksien testausta, lelu-

jen syttyvyyden testausta, sekä lelujen ikärajoitusten ja varoitusmerkkien asianmukaisuuden tarkistamista. (Lelujen turvallisuustestaukset.)

Hakiessa EY-tyyppitarkastusta, tulee hakemukseen liittää kuvaus lelusta, lelun valmistajan nimi ja osoite sekä lelun valmistuspaikka. Tämän lisäksi hakemukseen tulee liittää lelun täydelliset valmistus- ja suunnittelutiedot sekä valmistettavan lelun malli. Tarkastuslaitoksen tulee tehdä EY-tyyppitarkastuksessa tietyt asiat. Sen tulee tarkastaa sille toimitetut asiakirjat ja todeta, ovatko ne kunnossa. Sen lisäksi laitoksen on tarkastettava, ettei lelu vaaranna turvallisuutta tai terveyttä laissa lelujen turvallisuudesta mainitulla tavalla. Laitoksen tulee suorittaa tarvittavat testaukset, jos mahdollista käyttäen eurooppalaisia, yhdenmukaistettuja standardeja, tarkistaakseen vastaako lelun malli sen tuoteryhmälle asettuja olennaisia vaatimuksia. (Neuvoston direktiivi 88/378/ETY, 10 artikla 2–3.)

5 LELUISSA OLEVAT MERKINNÄT

Jokaiseen markkinoilla olevaan leluun tulisi olla merkittynä sen käyttö- ja hoito-ohjeet, sekä mahdolliset varoitusmerkinnät ja ikärajoitukset. Hoito-ohjeiksi luetaan esimerkiksi pehmolelujen pesu- ja puhdistusohjeet (Lelut). Tämän lisäksi leluun tai sen pakkaukseen tulee olla merkittynä kuluttajalle tarpeelliset tiedot lelun valmistajasta, valmistajan valtuuttamasta edustajasta tai maahantuojasta sekä kyseessä olevan elinkeinonharjoittajan osoite. Kaikkiin leluihin tai niiden pakkauksiin on oltava myös pysyvästi kiinnitettynä ja selkeästi merkittynä CE-merkintä. Myös muiden merkintöjen tulee olla helposti luettavia ja kestäviä. Pienten ja pienistä osista koostuvien lelujen osalta kyseiset tiedot voidaan kiinnittää lelun pakkaukseen tai erilliseen lappuun tai lehtiseen. Jos tiedot eivät ole kiinnitettynä leluun, tulee kuluttajaa neuvota säilyttämään erillään olevat tiedot. (Laki lelujen turvallisuudesta 36 §.)

5.1 Ikävaroitus

Monissa standardeissa sekä Suomen lainsäädäntöön kuuluvassa laissa lelujen turvallisuudesta painotetaan erityisesti huomion kiinnittämistä alle kolmevuotiaille tarkoitettujen lelujen turvallisuuteen. Näin pienille lapsille tarkoitettujen lelujen ja niistä mahdollisesti irtoavien osien on oltava mitoitukseltaan sen mukaisia, ettei lapsi voi niellä niitä, tai muutoinkaan kärsiä tukehtumisvaarasta.

Alle kolmivuotiaille sopimattomiin leluihin on merkittävä selkeästi ikärajoitus, josta ilmenee rajoituksen lisäksi myös sen syy. Jos lelun käyttäjän terveyden kannalta on tarpeen, on tuotteen käyttämisestä aiheutuvasta vaarasta sekä kyseisen vaaran torjunnasta ilmoitettava. Tarvittaessa tulee ilmoittaa lelun käyttäjän vähimmäisikä tai antaa suositus, että lelua käytetään ainoastaan lasta valvovan henkilön valvonnan alaisuudessa. (Laki lelujen turvallisuudesta 34 §.)

Ikärajoitus voidaan ilmoittaa tekstinä, tai tekstin tilalla esitettävällä erityisellä symbolilla (kuva 1). Ikärajoituksen on oltava merkitty joko itse leluun tai sen pakkaukseen. Lelussa vaaratekijän aiheuttavasta asiasta kertova teksti voidaan kiinnittää leluun, sen myyntipakkaukseen tai sisällyttää sen käyttöohjeisiin. (Lelut.)

Kuva 1. Symboli, ikävaroitus, ei alle kolmevuotiaille

Eräs melko yleinen virhe leluihin lisättävissä merkinnöissä on ikärajoituksen ”ei alle kolmevuotiaille” aiheeton ja tarpeeton käyttäminen. Esimerkiksi pehmoleluissa kyseisen ikärajoitusmerkinnän käyttäminen on yleisesti katsoen aiheetonta, sillä pehmolelut ovat nimenomaan tarkoitettu myös alle 3-vuotiaiden käyttöön. (Kuluttajavirasto testautti 50 lelua.) Tällaisissa tapauksissa ikärajoitusmerkinnän käyttö onkin siis tietyllä tavalla lain tarkoituksen vastaista. Mahdollinen syy kyseisen merkinnän liian herkkään käyttöön on se, että 0–3-vuotiaille tarkoitetuille leluille on asetettu erityisen tiukat turvallisuusvaatimukset. Pienille lapsille tarkoitetuista leluista ei mm. saa irrota pieniä osia, jotka voisivat aiheuttaa tukehtumisvaaran. Tällöin pehmolelun silmät, nenä tai muu pieni yksityiskohta saattaa saada valmistajan herkemmin laittamaan tuotteeseen ikärajoitusmerkinnän, vaikka sen käyttäminen ei täysin varmasti olisikaan aiheellista.

Uudessa leلودirektiivissä on otettu huomioon kyseisen ikärajoitusmerkinnän yleisty-
nyt väärinkäyttö ja lelujen turvallisten käyttöedellytysten edistämiseksi siinä täyden-
netäänkin säädöksiä tältä osin. Täydennyksessä mainitaan, ettei tiettyjä lelujen luokkia
koskevia varoituksia voida käyttää, jos ne ovat ristiriidassa lelun käyttötarkoituksen
kanssa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 30.)

5.2 CE-merkintä

Ennen kuin lelu saatetaan markkinoille, on siihen liitettävä CE-merkintä (kuva 2). CE-
merkintä kiinnitetään kaikkiin valmistettuihin leluihin tai niiden pakkauksiin sellaisel-
la tavalla, että merkintä on hyvin näkyvässä, helppolukuinen sekä kestävä. Leluihin ei
saa merkitä mitään sellaisia merkintöjä tai kirjoituksia, jotka voitaisiin sekoittaa CE-
merkinnäksi. (Laki lelujen turvallisuudesta 28–29 §.)

Kuva 2. Symboli, CE-merkintä

CE-merkintä toimii valmistajan antamana vakuutuksena siitä, että kyseinen lelu täyt-
tää sitä koskevat, Euroopan unionissa voimassa olevat lelujen turvallisuutta käsittele-
vät vaatimukset. Vaatimus CE-merkinnästä onkin alun perin laadittu helpottamaan ta-
varoiden vapaata liikkumista Euroopan sisämarkkinoilla. (Lelut.) Kirjainyhdistelmä
CE tulee ranskankielisistä sanoista les Communauté Européennes. CE-merkintää ei
ole tarkoitettu kaiken kattavaksi turvallisuustakeeksi kuluttajille, vaan etupäässä vi-
ranomaisten valvontaa varten. (CE-merkintä on valmistajan ilmoitus.) Kuluttajan on
siis hyvä pitää mielessään, ettei CE-merkintä ole yleinen turvallisuus- tai laatu-
tae.

Kuluttajavirasto muistutti joulukuussa 2009 antamassaan tiedotteessa, ettei leluissa
pakollisena oleva CE-merkintä takaa lelun turvallisuutta, vaan lelujen valmistajat voi-
vat liittää CE-merkinnän tuotteisiinsa ilman minkäänlaista viranomaisen hyväksyntää

taikka etukäteistestausta. CE-merkintä toimii yksinkertaisesti valmistajan antamana ilmoituksena siitä, että lelu täyttää turvallisuusvaatimukset. (Joululelujen turvallisuutta valvottu 15. kerran.) Lelussa oleva CE-merkintä perustuukin ainoastaan valmistajan antamaan vakuutukseen valmistamansa tuotteen turvallisuudesta ja tämän mahdollisesti suorittamiin testauksiin.

6 LELUJEN TESTAAMINEN

Arvioitaessa lelujen turvallisuutta, on otettava huomioon lapselle tyypillinen käyttäytyminen sekä lelun tarkoitettu ja ennakoitavissa oleva muu käyttö lasten tavanomaisissa leikeissä (Laki lelujen turvallisuudesta, 6 §). Lapsen käyttäytyminen ei luonnollisesti vastaa aikuisten huolellisuutta taikka taitoja. Vaikka lainsäädännössä on lain lelujen turvallisuudesta ja standardien kautta pyritty takaamaan lelujen turvallisuus, eivät ne silti vapauta vanhempia tai kasvattajia vastuustaan valvoa lapsen leikkimistä.

Lelujen testaamisesta vastaavat pääasiassa turvatekniikan keskus ja tullilaitos, jotka ovat molemmat valtion alaisuudessa toimivia virastoja. Leluja testattaessa tutkitaan niiden ominaisuuksista mekaaniset ja fysikaaliset ominaisuudet SFS-EN 71-1 standardin mukaisesti. Yleensä tämä tarkoittaa leluun soveltuvien mekaanisten testien tekemistä ja tarvittavien varoitusmerkintöjen ja käyttöohjeitten tarkistusta. Esimerkiksi testierän sisältäessä pehmoleluja, testataan niistä pistokoeluontoisesti niiden syttyvyyttä, standardin SFS-EN 71-2 mukaisesti. Kaikista leluista tarkistetaan myös CE-merkinnän, käyttöohjeiden, mahdollisten varoitusmerkintöjen ja valmistajan ja/tai maahantuojan tietojen löytyminen. (Kelloniemi & Rintala.)

6.1 Testaaminen pistokokein

Usein tieto siitä, etteivät viranomaiset testaa ja valvo leluja systemaattisesti, tulee kuluttajille yllätyksenä. Tullilaboratorio testaa maahantuotavista leluista vain EU:n ulkopuolelta maahantuotavat lelut. (Lelukemiaa.) EU:n kautta tulevien lelujen testaus ja valvonta siirtyi 2010 alussa Kuluttajavirastolta Turvatekniikan keskukselle. Turvatekniikan keskus on jatkanut Euroopasta maahantuotavia lelujen tarkastamista Kuluttajaviraston tapaan pistokokein, varsinaisia kemiallisten aineiden tarkastuksia ei juurikaan tehdä. (Tuoteturvallisuuden valvonta siirtyy Kuluttajavirastosta Tukeisiin.) Pistokokeissa leluista testataan laissa lelujen turvallisuudesta ja sitä täydentävissä standar-

deissa asetettujen vaatimusten täyttymistä. Tämän lisäksi leluista tutkitaan, että niiden merkinnät ovat riittävät, oikeanlaiset sekä oikeankieliset. (Lelut.)

Lelujen testauksessa otetaan huomioon laki lelujen turvallisuudesta lisäksi sitä täydentävät standardit. Laki sisältää vain tuotteita ja tuoteryhmää olennaisesti koskevat turvallisuusvaatimukset, mutta jo ne antavat hyvän kuvan siitä, miten lelujen turvallisuutta arvioidaan. Direktiivin 88/378/ETY mukaisesti säädetyssä laissa lelujen turvallisuudesta sanotaan, etteivät itse lelut, niiden erilliset osat, taikka niiden pakkaukset saa aiheuttaa lapselle kuristumis- tai tukehtumisvaaraa. Samassa laissa on säädetty, että lelun rakenteen on oltava sen mukainen, ettei se särkyessään tai muutoin rikkoutuessaan tai vääntyessään aiheuta ruumiillisen vamman vaaraa lapselle. Tämän lisäksi laissa mainitaan, ettei leluissa ole sallittua käyttää helposti syttyviä aineita tai materiaaleja, eikä lelu saa aiheuttaa räjähdysvaaraa. Laki sisältää myös säädöksiä siitä, ettei lelu saa sisältää vaarallisia kemikaaleja, eikä niitä saa olla lelusta mahdollisesti syntyvissä kaasuisissa. Sähkökäyttöisistä leluista määrätään laissa, ettei niiden lelujen nimellisjännite tai minkään osan jännite saa olla suurempi kuin 24 voltia ja lelut on myös suojattava erikseen sähköiskun varalta. Laissa on myös maininta, jonka mukaan lelujen tulee olla hygieenisiä sekä puhtaita, eivätkä ne saa aiheuttaa infektio-, sairastumis- tai saastumisvaaraa. (Laki lelujen turvallisuudesta 8 §, 10 §, 16 §, 23 §, 26 §.)

Mikäli lelun käyttämisestä aiheutuu vaaraa, on siitä sekä kyseisen vaaran torjunnasta ilmoitettava lelun pakkauksessa tai muuten lelun mukana tulevassa materiaalissa. Kyseinen ilmoitusvelvollisuus koskee erityisesti sellaisia leluja, jotka saattavat aiheuttaa vaaraa alle kolmevuotiaille lapsille. Tarvittaessa, sekä suositeltavaa on, että lelussa tai sen pakkauksessa ilmoitetaan lelun käyttäjän vähimmäisikä, taikka vaihtoehtoisesti annetaan suositus, että lelua käytetään vain aikuisen henkilön valvonnan alaisena. (Laki lelujen turvallisuudesta 34 §.)

6.2 Pehmolelujen testaus

Standardien käyttäminen lelujen testauksessa selviää parhaiten tutkimalla niiden käyttöä esimerkkitapauksella. Otetaan käsittelyyn pehmolelujen testaus, joita pidetään yleisesti katsottuna sopivina myös alle kolmivuotiaiden leluiksi. Pehmoleluissa saattaa kuitenkin piillä erilaisia vaaroja. Mikäli lelussa on varoitusmerkintä, jossa mainitaan lelun sisältävän pieniä osia ja olevan soveltumaton alle kolmivuotiaille, kannattaa va-

roitusmerkintää uskoa, vaikkei lelussa pintapuolisesti näkyisikään mitään vaaraa aiheuttavaa.

Yksi testattavista asioista pehmoleluissa on niiden täyte, joka voi aiheuttaa tukehtumisriskin. Tukehtumisriskin voivat aiheuttaa myös lelun irrotettavat osat, kuten erilaiset nauhat, rusetit tai metallisoljet. Samaten tukehtumisriskin voivat aiheuttaa lelun ei irrotettaviksi tarkoitettut osat, kuten esimerkiksi silmät ja erilaiset napit. Tukehtumisriskiä testattaessa käytetään hyväksi pienten osien testilieriötä, jonka mitat on säädetty SFS-EN 71-1 standardissa. Samassa standardissa on säädetty pienten osien irtoamisen testaamisesta, eli määritelty erilaisia vääntö-, veto-, pudotus-, puristus- ja iskutestejä. (Norlund.) Kuluttajan olisi hyvä lelun ostamista pohiessaan nykyä lelun kiinnitettyjä osia tutkiakseen, kestääkö lelu lapsen käytössä. Osien nykiminen ei takaa lelun turvallisuutta, mutta mikäli lelun osat osoittavat löystymistä tai irtoamista jo aikuisen henkilön nopeassa tutkinnassa, on kuluttajan helpompi tehdä päätös jättää tuote ostamatta.

Lelun päälliset osat ovat harvoin ainoat vaaraa aiheuttavat tekijät. Aiemmin mainitun pehmolelun täytteen lisäksi, tulee lelusta testata sen päällisen kestävyys. Mikäli sauma repeää, se voi paljastaa lelusta teräviä tai liian pieniä osia tai joustamattomasta materiaalista valmistettuja osia. Lelun sisällä olevat osat voivat sauman repeämisen seurauksena paljastua lapsen ulottuville, minkä vuoksi myös ne testataan testilieriön avulla, aiheuttavatko ne tukehtumisriskiä. (Norlund.)

Pehmoleluista testataan yleensä myös niiden syttyvyys. Tämän lisäksi tutkitaan kuinka nopeasti palava pehmolelu mahdollisesti syttyessään sammuu. Lelujen syttyvyydestä ja paloajan pituudesta on säännelty tarkemmin SFS-EN 71-2 standardissa. Pehmoleluista, kuten muistakin leluista tutkitaan testauksen yhteydessä aina, että siitä tai sen pakkauksesta löytyvät lelun käyttöohjeet, puhdistusohjeet, mahdolliset varoitusmerkinnät tai ikärajoitukset (SFS-EN 71-6) ja valmistajan ja/tai maahantuojan osoite. Samalla tarkistetaan, että kyseiset merkinnät ovat ilmoitettu oikealla kielellä.

6.3 Lelun hylkääminen

Tuontileluerää, jossa on ilmennyt puutteita, joita ei pystytä korjaamaan, ei sallita tuoda maahan. Tällainen leluerä joko hävitetään tullin valvonnassa tai viedään pois maasta maahantuojan toimesta. Kerran hylkäyksen kokenut lelu ei pääse markkinoille missään muussakaan EU-maassa. (Tuontileluja testataan tullilaboratoriossa pistokokein.)

Lelu osoittautuessa testauksessa terveydelle tai omaisuudelle vaaralliseksi, voi valvontaviranomainen tuoteturvallisuuslainsäädännön antamalla oikeudella kieltää tuotteen myynnin. Valmistajalle tai maahantuojalle annetaan mahdollisuuden vetää tuotteensa vapaaehtoisesti pois markkinoilta. Valvontaviranomaiset voivat tarpeen vaatiessa tehostaa asettamaansa myyntikieltoa uhkasakolla. Myyntikiellon lisäksi Turvatekniikan keskus voi vaatia, että elinkeinonharjoittaja järjestää vaaralliseksi todettujen, jo myytyjen tuotteiden takaisin hankinnan kuluttajilta sekä järjestää korvauksen kuluttajille. Palauttamisvelvoite koskee valmistajia, maahantuoja ja kaupan eri myyntiportaita. (Lelut.) Valmistaja voi esimerkiksi sopia kaupan kanssa, että vaarallisen tuotteen palauttavalle kuluttajalle tarjotaan tilalle saman valmistajan samantapaista, turvallista tuotetta tai palautetaan kuluttajan tahtoessa tämän rahat takaisin.

Mikäli lelun havaitaan aiheuttavan vakavaa vaaraa, tulee sen takaisinvedosta tiedottaa laajalevikkisissä sanomalehdissä, yrityksen omalla internet-sivustolla tiedottamisen lisäksi. Tarvittaessa Turvatekniikan keskus voi määrätä tämän kaltaisen tiedottamisen toteuttamisesta. Tapauksissa, joissa lelu on todettu vaaralliseksi, ilmenee tuotteessa silloin kuluttajansuojalaissa mainittu tavaravirhe, jolloin kuluttajalla on oikeus vaatia hyvitystä. (Lelut.)

6.4 Lelun poisvetäminen markkinoilta

Markkinoilla olevan lelun ilmaantuessa vialliseksi tai vaaralliseksi, on lelun markkinoille saattaneiden, kuten maahantuojan ja valmistajan, hyvä ryhtyä toimiin. Vaikka valvontaviranomaiset voivatkin asettaa myyntikiellon ja vaatia lelun markkinoilta poisvetämisen, järjestävät vastuulliset ja imago tietoiset yritykset poisvedon yleensä ilman erinäisiä uhkia sanktioista.

Tammikuussa 2010 WSOY julkaisi tiedotteen, jossa kerrottiin sen kustantamassa lasten kangaskirjassa Vauhdikas ensikirja (kuva 3), ilmenneen turvallisuuspuutteita. Eräällä kangaskirjan aukeamalla olleen dinosauruksen kiiltäväpintaisten vihreiden pinnoitteiden oli havaittu irtoavan niitä raaputettaessa tai purtaessa ja voivan aiheuttaa suuhun joutuessaan tukehtumisvaaran. WSOY kehotti tiedotteessaan lopettamaan kirjan käytön välittömästi sekä pyysi sellaisen hankkineita kuluttajia palauttamaan kirjan sen ostopaikkaan. Kirjan palauttava asiakas pystyi valitsemaan viallisen tuotteen tilalle joko toisen WSOY:n kangaskirjan taikka saamaan rahansa takaisin, ilman ostokuitin esittämistä. Tuotteen on myös mahdollista palauttaa suoraan WSOY:lle, sen tiedot-

teessa kertomaan osoitteeseen. Palauttaessa kirjan suoraan WSOY:lle yhtiö pyysi tiedotteessaan kuluttajia liittämään palautukseen oman nimensä sekä yhteystietonsa, jotta WSOY pystyy ottamaan kuluttajaan myöhemmin yhteyttä maksaakseen tälle takaisin tuotteen hinnan ja postituksesta aiheutuneet kulut. (Takaisin veto Vauhdikas ensikirja.) Omalla internet-sivustolla tiedottamisen lisäksi WSOY julkaisi tiedotteen jälleenmyyjänsä, kuten Suomalaisen Kirjakaupan internetsivustolla, sekä lapsiperheille kohdistuvissa medioissa, kuten Meidän Perhe-lehdessä sekä Perheelliset.fi-internet-sivustolla.

Kuva 3. Takaisinvedettävä kangaskirja

7 TILASTOTIETOA LELUISTA

Yleisesti ottaen Suomeen maahantuotavat lelut ovat kestäviä ja turvallisia. Lelussa oikealla kielellä olevien merkintöjen ja CE-merkinnän löytymisen voi katsoa antavan hieman varmuutta lelun laadusta. Vaikka kemikaaliriskin ja tukehtumisvaaran sisältävien lelujen löytyminen markkinoilta ei ole harvinaista, on suurin osa tuotteista löytyvistä virheistä puutteita tai virheellisyyksiä niiden päällys- ja/tai varoitusmerkinnöissä.

7.1 Lelujen maahantuonti

Jotta voidaan saada käsitys maahan tulevien lelujen määrästä ja niiden turvallisuudesta, on hyvä tietää hieman tilastoja. Kiinassa valmistetaan noin 80 % koko maailman leluista. Suomeen leluja maahantuodaan vuodessa noin kilogramman verran yhtä suomalaista kohti, eli 5,4 miljoonaa kiloa vuodessa. Tästä määrästä tullissa testataan pistokokeilla noin 700–1000 lelua vuosittain. Tästä määrästä vuorostaan ainakin reilussa viidenneksessä ilmenee jotain huomautettavaa. Yleisin virhe leluissa on suomen- ja ruotsinkielisten varoitusmerkintöjen puuttuminen tai vajaavaisuus ja noin puolet huomautuksista tulee edellä mainitusta syystä. Loput huomautuksista koostuvat havaituista mekaanisista virheistä sekä raskasmetallijäämistä. Tullilaboratorion omien pistokokeiden lisäksi leluja päätyy tullilaboratorion testeihin muiden valvontaviranomaisten kautta. (Tuontileluja testataan tullilaboratoriossa pistokokein.)

Suomessa ensimmäisiä lelujen turvallisuuden testausprojekteja suoritettiin jo 70-luvulla. Tämän jälkeen testaustavat ja tulokset ovat vaihdelleet, mutta jatkuvan valvonnan tarve ei ole missään vaiheessa poistunut. Suomessa onkin suoritettu jo 15. peräkkäisenä vuotena joululelujen markkinavalvontaprojekteja, sillä joulun aikaan leluja tulee markkinoille suuria määriä. Koska lelut ovat Suomessa pääasiassa tuontitavaraa, kohdistuu maahantuojille suuri vastuu. (Mattila.)

Suomen Kuluttajaliiton Nappo-lehden artikkelissa kerrotaan Suomessa vuosittain noin 15–22 % maahantuoduista testatuista leluista tulevan hylätyksi. Havaittuaan testauksessa virheellisiä tai vaarallisia tavaroita pitää Tullilaboratorio kyseistä valmistajaa tarkemmin silmällä. Tullilaboratorion jaostopäällikkö Leena Partanen kertoo Leluvii-dakko-artikkelissa: ”*Meillä on laaja atk-tiedosto tavarain valmistajista. Jos jollain on ollut aiemmin ongelmia, katsomme tämän maahantuojan tuotteita tiheämmällä seulalla*”. (Lustig, Leluvii-dakko, 5.)

Valtaosan leluista valmistuessa Kiinassa on luonnollista, että tavaramäärään mahtuu sekä hyviä että huonoja tuotteita. Tuotevalikoiman laatu vaihtelee hyvistä ja laadukkaista tuotteista huonoihin, miltei testaamattomiin tuotteisiin. Laatutason vaihtelusta huolimatta kiinalaisten tuotteiden suosio jatkaa kasvuaan. Suuri suosio perustuu kiinalaisten tuotteiden yleistasoiseen hyvään hinta-laatusuhteeseen, monipuoliseen valikoimaan sekä tuotteiden hyvään saatavuuteen. (Lustig, Leluvii-dakko, 4.)

7.2 Joululelujen testaus perinteenä

Kuluttajavirasto testautti vuonna 2009 joulukuussa 15. kerran joululeluja. Tiedotteessaan se kertoi asiantuntijoidensa tällä kertaa valinneen sentyyppisiä leluja, joista useimmiten ilmenee huomautettavaa. Lelujen testaaminen tehtiin eurooppalaisten lelujen turvallisuutta koskevien standardien mukaisesti. Testeissä tutkittiin muun muassa lelujen kemiallisia ja mekaanisia ominaisuuksia sekä lelujen soveltuvuutta pienille lapsille. (Joululelujen turvallisuutta valvottu 15. kerran.)

Tullilaboratoriossa suoritettavaan turvallisuustestiin valittiin yhteensä 50 lelua. Testin näytteenotossa painotus tapahtui pääasiassa sellaisiin maakunnallisiin toimijoihin, joilla ei ollut myymälää Helsingissä. Helsingistä hankittiinkin testeihin ainoastaan kolme lelua. Loput 47 lelua hankittiin ympäri Suomea, kuten Kuopiosta, Järvenpäästä, Töyssästä, Lahdesta, Tampereelta ja Vantaalta. (Joululelujen turvallisuutta valvottu 15. kerran.)

Yleisin puutteellisuus testatuissa leluissa on niiden merkinnöissä, jotka yritysten tulee korjata, mikäli he haluavat pitää lelun markkinoilla. Sellaisissa tapauksissa, jolloin lelu ei täytä turvallisuusvaatimuksia, ilmoittavat maahantuojat usein poistavansa vapaaehtoisesti kyseiset lelut myynnistä. Joskus testatuista leluista turvallisuuspuutteet pystytään korjaamaan poistamalla tai vaihtamalla leluista vaaraa aiheuttavat osat. (Kuluttajavirasto testautti 50 lelua.) Uuden leludirektiivin myötä perustettavalla järjestelmällä yritetään kannustaa ja tietyissä tapauksissa varmistaa se, että leluissa käytetyt vaaralliset aineet ja/tai materiaalit korvataan vähemmän vaarallisilla aineilla tai tekniikoilla silloin, kun taloudellisesti ja teknisesti toteuttamiskelpoisia ja soveltuvia vaihtoehtoja on saatavilla (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 26).

Kuluttajaviraston testaamista leluista viidessä 50:stä oli liikaa ftalaatteja. Ftalaatti on muovin pehmentämistarkoitukseen valmistettu yhdiste, joka on vaaraksi lisääntymiselle. Kymmenestä lelusta löytyi vakavia turvallisuuspuutteita, joiden perusteella tuotteet kerätään pois kuluttajilta sekä vedetään pois markkinoilta. 50 lelusta 27 lelua läpäisi tarkistuksen ilman huomautuksia ja kyseessä oleva lukema pysyi edellisvuoteen verrattuna miltei samana. Vuodesta 2010 alkaen joululelujen testauksen tulee suorittaa Turvatekniikan keskus, jolle tuoteturvallisuuden valvonta siirtyi 1.1.2010. (Joululelujen turvallisuutta valvottu 15. kerran.)

8 RAPEX-JÄRJESTELMÄ

RAPEX-järjestelmä perustettiin vuonna 1984 nopeuttamaan EU:n jäsenvaltioiden välistä tiedotusta riskeistä, joita kulutustavaroista (ei elintarvikkeista) voi aiheutua kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle. RAPEX-järjestelmän kautta jäsenvaltioiden viranomaiset pystyvät vaihtamaan tietojaan nopeasti ja sulavasti. Lelujen lisäksi muita RAPEX-järjestelmään ilmoitettavia tuoteryhmiä ovat sähkölaitteet, moottoriajoneuvot, vaateet ja asusteet sekä lastenhoitotarvikkeet ja -välineet.

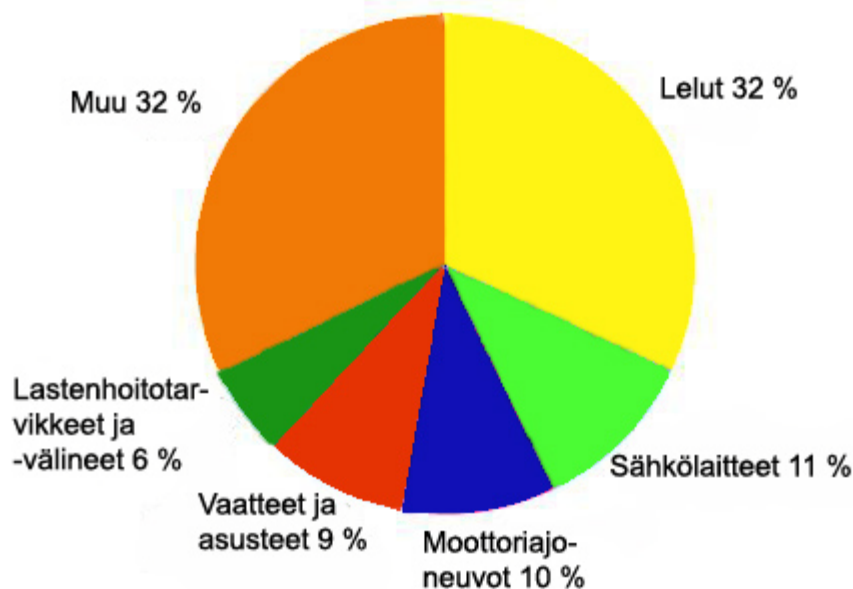
Joka perjantai Euroopan komissio julkaisee viikoittaisen tiedotteen vaarallisista tuotteista tehdyistä ilmoituksista. Nämä viikoittaiset tiedotteet sisältävät kaiken tarpeellisen tiedon, jotta lelu on mahdollista tunnistaa. Vaarallisesta tuotteesta ilmoitetaan yleensä tunnistettavuustietojen lisäksi, minkälaisen vaaran tai turvallisuusriskin tuote aiheuttaa sekä millaisiin toimenpiteisiin testaustulosten perusteella on ryhdytty. Ilmoituksen perusteella voidaan tuotteen myynti joko kieltämään tai sille voidaan asettaa rajoituksia. RAPEX-järjestelmässä ilmoitetaan myös, jos ja millaisiin toimenpiteisiin jälleenmyyjä, maahantuoja tai valmistaja on ryhtynyt vapaaehtoisesti testitulosten tultua ilmi.

Suomen RAPEX-järjestelmän yhteyspiste siirtyi 1.1.2010 Kuluttajavirastolta Turvatekniikan keskukseseen Helsinkiin. Turvatekniikan keskuksessa RAPEX-järjestelmän yhteyshenkilöiksi ovat mainittu Katri Sihvola, hänen varajäsenensä Anna Pukander sekä viikonloppu- ja juhlapäiväpäivystäjä Jaakko Kuustonen. (Contact points.)

Vuonna 2009 julkaistussa vuoden 2008 vuosiraportissa RAPEXin toiminnasta, lasten käyttöön tarkoitetut tuotteet, kuten lelut ja muut lasten tavarat, olivat jälleen yksi eniten ilmoituksia sisältäneistä kategorioista. Yleisimmät testauksessa ilmenneet riskit leluissa olivat vahingoittumisvaara, kemikaaliriski ja tukehtumisvaaraa. Vuonna 2008 RAPEX-järjestelmän kautta julkaistiin yhteensä 1866 ilmoitusta. Kaikkien ilmoitusten määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 16 %. Yleisimmät ilmoittajamaat olivat Saksa, Espanja, Slovakia, Kreikka ja Unkari. Suomesta ilmoituksia tehtiin 61 kappaletta vuonna 2008.

Kaikista vuonna 2008 tehdyistä ilmoituksista (kuva 4) 32 % eli 498 ilmoitusta tuli leluista. Verrattuna toiseksi eniten ilmoituksia tulleeseen kategoriaan, leluista tuli miltei kolminkertaisesti enemmän ilmoituksia. Lelujen jälkeen eniten ilmoituksia tuli sähkö-

laitteista, joita tuli yhteensä 169 ilmoitusta, joka vastaa 11 % kaikista RAPEX-järjestelmään tulleista ilmoituksista. Niukasti sähkölaitteita vähemmän ilmoituksia tuli moottoriajoneuvoista ja vaatteista ja asusteista. Lasten hoitotarvikkeet ja -välineet olivat viidenneksi yleisin, ilmoituksia saanut tuoteryhmä. (Rapex annual report 2009, 17.)

Kuva 4. Vuonna 2008 viisi yleisintä ilmoituksia saanutta tuoteryhmää
(Kuva Rapex annual report 2009, 19)

Koska Kiina on yksi suurimmista Eurooppaan kulutustavaroita tuovista maista, oli se ymmärrettävästi vuonna 2008 myös RAPEX-järjestelmän ilmoitustilaston kärjessä 909 tuotteella kaikista kategorioista (Rapex annual report 2009, s.19). Euroopan unioni ja Kiina pyrkivät jatkuvasti parantamaan kauppasuhteitaan, ja ne ovatkin muun muassa allekirjoittaneet lelujen turvallisuutta koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan sekä toimintasuunnitelman.

Vaikka RAPEX-järjestelmä onkin huomattavasti parantanut ja nopeuttanut jäsenvaltioiden välistä tiedonkulkua, on siinä edelleen kehittämisen varaa. Puutteita RAPEX-järjestelmään luo yhä EU:n jäsenvaltioiden vähäinen osallistuminen ilmoitustyöhön. Kansallisten viranomaisten yhteistyössä ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on myös kehittämisen varaa. (Vaaralliset lelut Rapex-listan kärjessä.) Kaikkien tuotteiden alkuperämaata ei edelleenkään aina pystytä jäljittämään. Vuonna 2008 10 % ilmoituksista eli 159 tuotetta jäi ilman alkuperämaata. Kuitenkin

verrattuna esimerkiksi vuoteen 2004, jolloin määrä oli 10 %:n sijaan 33 % kaikista ilmoituksista, on tilanne parantunut. (Rapex annual report 2009, 20.)

RAPEX-järjestelmän varoitusilmoituksia pystyy selaamaan kuka tahansa, joten siitä on kansainvälisen yhteistyön lisäksi myös suuri apu kuluttajalle. Järjestelmään ilmestyy viikoittain uusi sivu viimeisimmistä ilmoituksista (kuva 5). Ilmoitusta tutkiessa, selviää ensimmäisenä maa, jossa ilmoitus on tehty. Seuraavaksi listataan tuotelaji, tuotteen nimi, sen valmistaja ja valmistusmaa ja mahdollisesti tuotteen EAN-koodi tai muu vastaava tunnistetieto. Tämän jälkeen listauksessa on nopea kuvaus tuotteesta. Seuraavaksi on annettu kuvaus tuotteen aiheuttamasta vaarasta ja kerrottu, mikä tuotteessa ei ole standardien mukaista. Viimeisenä kohtana ilmoituksessa on merkintä siitä, minkälaisiin toimenpiteisiin ilmoittajamaa on ryhtynyt. Tuotteet voidaan vetää pois markkinoilta joko valmistajan tai maahantuojan toimesta, taikka viranomaisten määräyksestä. Viranomaiset voivat myös määrätä tuotteelle myyntikiellon. Mikäli valmistaja tai maahantuoja on vapaaehtoisesti aloittanut tuotteiden takaisin Hankinnan kuluttajilta, on tästä merkintä ilmoituksen lopussa tai vastavuoroisesti siitä, että viranomainen on antanut määräyksen asiasta. Valmistaja tai maahantuoja voi myös pyrkiä korjaamaan tuotteesta löytyneen virheen tai puutteellisuuden. (Rapex.)

The Rapid Alert System for Non-Food Products (RAPEX)
The Rapid Alert System for Non-Food Products (RAPEX)
- Weekly overview report of RAPEX notifications -
report 1 - 2010

Corrigendum
Notification 0153/09 from week 4 of 2009 has been updated (column Product).

[Back to weekly overview](#)

No. Ref.	Notifying country	Product (Click on the photo to enlarge)	Danger	Measures adopted by notifying country	Products were found and measures were taken also in: (*)
1 1694/09	Latvia	Category: Toys Product: Inflatable mattress - Fun turtle Brand: Sun Games Type/number of model: EAN 2206890004298 Description: Inflatable mattress FUN TURTLE, size 94 cm x 84 cm x 43 cm, colour - green head and legs, yellow with orange base. The toy with packaging. On label there is a name	Chemical The product poses a chemical risk because the toy contains 12% by weight of bis (2-ethylhexyl) phthalate (DEHP) and 10% by weight of di-"isononyl" phthalate (DINP). According to REACH Regulation, phthalates DEHP, DBP and BBP are	Voluntary stop of sales, withdrawal from the market, recall from consumers and destruction of the products by the distributor.	Estonia

printable version

Media
Speeches
Press releases
Events
Campaigns
Publications

Key Documents
Consultations
Reports
Eurobarometers

Quick Links
ECC-Net
Latest product warnings (RAPEX)
National consumer organisations
Tenders and grants

Related information

Kuva 5. Kuva yhdestä RAPEX-järjestelmän viikkoraportista

Vuonna 2010 viikon seitsemännessä viikoittaisessa raportissa yhteensä 29 kaikista 73 ilmoituksesta koski leluja. Näiden 29 leluilmoituksen lisäksi 11 ilmoitusta koski lasten vaatteita sekä lastenhoitotarvikkeita. (Rapex.) Tuoteturvallisuusryhmän johtaja Hannu Mattila totesi 9.12.2009 pitämässään seminaari-esityksessä ”Lelujen turvallisuudella

ei leikitä” sen huolettavan totuuden, että leluista löytyy edelleen eniten vakavia vikoja. Toisaalta RAPEX-järjestelmän ansiosta vialliset tuotteet saadaan entistä nopeammin julki ja Euroopan unionin jäsenvaltiot pääsevät ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin ripeämmin. (Mattila.)

9 VAARALLISIA LELUJA

Seuraavaksi on poimittu kolme esimerkkiä RAPEX-järjestelmään tänä vuonna ilmoitetuista, vaaraa aiheuttavista leluista. Useimmiten toistuvat riskit leluissa olivat erilaiset kemikaaliriskit sekä tukehtumisvaara.

Ensimmäisessä tapauksessa kyseessä on tukehtumisvaaraa aiheuttava lelu. Ilmoittajamaana on toiminut Unkari. Kyseessä oleva tuote on valmistettu Kiinassa, ja se on 25 cm korkuinen, vaatepöytäpöytä (Liite 1.). Tuote ei nähtävästi sisällä minikäänlaista pakkausta. Testauksessa tuotteen todettiin aiheuttavan tukehtumisvaaraa lapsille. Tukehtumisvaaran aiheuttava osa lelusta oli pupun vaatteiden napit, jotka ovat helposti irrotettavissa. Testauksesta pystyttiin vetämään johtopäätökset, ettei se täytä leludirektiivissä ja EN 71 standardissa asetettuja vaatimuksia. Testauksen tulosten johdosta, viranomaiset järjestivät tuotteen poisvetämisen markkinoilta ja kuluttajia pyydettiin palauttamaan ostamansa tuotteen. (Rapex.)

Seuraavaksi käsiteltävässä tapauksessa tuotteessa ilmeni kemikaaliriski. Ilmoittajamaana tapauksessa toimi Latvia ja itse tuote on valmistettu Kiinassa. Kyseessä oleva tuote on puhallettava vesipatja (Liite 2.). Tuote sisältää kilpikonnanmuotoisen vesipatjan pahvipakkauksessa. Tuotteen pakkauksen kannessa on ilmoitettu patjan mitat. Tämän lisäksi pakkauksessa on ilmoitettu tuotteen valmistaja, maahantuojat ja jälleenmyyjä sekä tarpeelliset varoitukset. Tuotteesta tehtiin ilmoitus sen kemikaalien takia. Tuotteen kemikaaliriskin aiheuttivat kaksi eri ainetta, joista toisen käyttäminen on täysin kiellettyä leluissa sekä toisen käyttäminen kiellettyä leluissa, jotka saattavat joutua kosketuksiin lapsen suun kanssa. Näiden tietojen perusteella tuote ei vastaa leluista asetettuja standardeja. Testauksen perusteella jälleenmyyjä veti vapaaehtoisesti tuotteen pois markkinoilta ja pyysi kuluttajia palauttamaan ostamansa tuotteen. Jälleenmyyjä suoritti myös vapaaehtoisesti tuotteiden tuhoamisen. (Rapex.)

Kolmas esimerkki on lelusta, josta tehtiin RAPEX-järjestelmään ilmoitus sekä tukehtumisriskin että kemikaalivaaran aiheuttavana tuotteena. Tuotteen RAPEX-

järjestelmään ilmoitti Englanti, lelun valmistusmaa oli vuorostaan Thaimaa. Kyseessä oleva lelu on puinen ratkaisupeli (Liite 3.), joka sisältää puisen kannen, metallisen kuulun ja yhdeksän puista osaa, joihin on maalattu erilaisia kuvia. Lelu aiheuttaa tukehtumisvaaran sisältämiensä pienten osiensa takia. Kemikaaliriskin lelussa aiheuttavat sen maalit. Tuotteessa käytetty tummanvihreä maali sisältää lyijyä (93 mg/kg) ja kromia (22 mg/kg). Samaten tuotteen vaaleanvihreä maali sisältää lyijyä (871 mg/kg) ja kromia (184 mg/kg). Lelu ei täytä leلودirektiivin eikä EN 71 standardin asettamia vaatimuksia. Testaustulosten perusteella viranomaiset ovat asettaneet tuotteelle myyntikiellon. (Rapex.)

10 ASIAA AJAVIA ORGANISAATIOITA

Lelujen turvallisuutta edistävät myös asiaa ajavat organisaatiot, kuten Toy Industries of Europe, eli TIE. Kyseisen organisaatio on nimennyt pääkohtaisiksi poliittisiksi tavoitteikseen aikaan saada maailmanlaajuinen lelujen vapaakauppa ja jatkuvan yhteistyön tekeminen viranomaisten kanssa, jotta vaatimusten mukaiset standardit lelujen turvallisuudesta saadaan asetettua. (Policy Objectives.) Organisaation kautta leluyrityksillä on mahdollisuus saada yhtenäisenä rintana äänensä kuuluviin Euroopan unionin päättäjien keskuudessa.

Toinen lelujen turvallisuutta edistämään pyrkivä organisaatio on International Council of Toys Industries, lyhennettynä ICTI. ICTI:n tavoitteisiin lukeutuvat kansainvälisten, lelujen turvallisuutta koskevien standardien käytön edistäminen sekä vastuullisen asenteen markkinointi lapsiin kohdistuvassa mainostuksessa ja markkinoinnissa. Kuten TIE, myös ICTI mainitsee tavoitteekseen vähentää tai poistaa esteitä maailmanlaajuisen lelujen vapaakaupan onnistumisen edestä. (What is ICTI.) Suuret nimet lelu-alalla kuten Brio ja Mattel ovat liittyneet kansainvälisten järjestöjen kuten Toy Industries of Europe ja International Council of Toy Industries jäseniksi, niiden vaikuttamismahdollisuuksien takia.

Suuret lelujätit kuten Brio, Toys”R”Us ja Mattell tähdentävät tiedotteissaan ja internet-sivustoillaan, kuinka lelujen turvallisuus voidaan taata vain niiden perusteellisella testauksella ja riskien arvioinnilla. Monet yritykset testaavat lelujaan perusteellisesti ennen markkinoille laskemista sekä testaavat jo markkinoilla olevia lelujä. Kaikista varoitoimenpiteistä huolimatta, alan suuretkaan nimet eivät välty vahingoilta.

11 VASTUU LELUJEN TURVALLISUUDESTA

Vastuu siitä, että lelu täyttää leluille asetettujen määräysten vaatimukset ja että siinä on CE-merkintä, on aina ensisijaisesti valmistajalla. Turvatekniikan keskus toimii kyseessä olevien kuluttajatarvikkeiden valvontavirastona, mutta lelujen turvallisuudesta vastaavat aina ensi kädessä yritykset, jotka tuottavat, edustavat ja maahantuovat lelut. (Lelukemiaa.)

Elinkeinonharjoittaja on vastuussa siitä, että hänen valmistamansa, markkinoimansa ja myymänsä tuotteet ovat turvallisia. Vastuu tuotteiden turvallisuudesta koskee siis valmistajan lisäksi myös maahantuojaa ja joissain tapauksissa kaupassa toimivia myyjiä. Elinkeinonharjoittajaa velvoittaa huolellisuusvelvoite, jolla pyritään ennalta ehkäisemään mahdolliset vaara- ja vahinkotilanteet. Elinkeinonharjoittajia koskee tämän lisäksi ilmoitusvelvoite, jonka edellytyksenä on, että elinkeinonharjoittaja ilmoittaa oma-aloitteisesti viranomaisille, mikäli hän huomaa valmistamassaan tai myymässään tuotteessa ilmenevän vaaranmahdollisuus. (Lelut.) Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava markkinoinnissaan kuluttajille tarvittavat tiedot, jotta nämä voivat arvioida kulutustavaraan liittyvät vaarat. Heidän on myös velvollisuus toimittaa tiedot kuluttajille ymmärrettävässä muodossa. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, 5§.)

Loppu kädessä vastuu on myös huoltajalla, sillä lelu ei ole lapsenvahti, vaan leikkiin tarkoitettu tuote, joka saattaa turvallisenakin rikkoontua ja aiheuttaa vahinkoa lapselle ja/tai tämän ympäristölle. Vahinkoja sattuu, joten lapsen leikkiä tulisi aina valvoa tai ainakin tarkkailla tasaisin väliajoin.

11.1 Valmistajan vastuu

Tietyt tehtävät voi suorittaa ainoastaan valmistaja, minkä vuoksi uudessa leludirektiivissä säädetään, että valmistajan ja myöhempien jakeluketjun toimittajien välille on tehtävä selkeämpi ero. Valmistaja omaa yksityiskohtaisimman käsityksen ja tiedot lelujen suunnittelu- ja tuotantoprosessista. Tämän vuoksi uudessa direktiivissä tähdennetään, että koska valmistajalla on parhaat mahdollisuudet suorittaa vaatimustenmukaisuuden arviointimenettely, on sen tämän takia edelleen kuuluttava yksinomaan valmistajan velvollisuuksiin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY. 12–13.)

Uudessa leلودirektiivissä tähdennetään olevan olennaisen tärkeää tehdä selväksi sekä valmistajille että käyttäjille, että kiinnittämällä CE-merkinnän leluunsa, valmistaja vakuuttaa sen olevan kaikkien sovellettavien vaatimusten mukainen ja että valmistaja ottaa siitä täyden vastuun (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 32). Tämän takia saattaessaan lelua markkinoille, valmistajan tulisi varmistaa, että se on suunniteltu sekä valmistettu vaatimusten mukaisesti.

Valmistajan tulee säilyttää leluun liittyvät tekniset asiakirjat ja EY-vaatimustenmukaisuusvakuutus kymmenen vuotta sen jälkeen, kun lelu on saatettu markkinoille. Tämän lisäksi valmistajien tulee varmistaa, että lelun mukana olevat käyttöohjeet ja varoitukset ovat kielellä tai kielillä, joita kuluttajat ymmärtävät vaivattomasti. Markkinoille saatettavaan leluun, sen pakkaukseen tai sen mukana tulevaan asiakirjaan täytyy olla merkitty valmistajan nimi, rekisteröity tuotenimi tai tavaramerkki sekä osoite mahdollisia yhteydenottoja varten. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 4.3, 4.6, 4.7.)

Valmistajia koskevan vastuun takia on heidän omien intressiensä mukaista, että he testaavat ja analysoivat lelujensa mahdolliset riskit erityisellä huolella. Useimmat suuret, alalla toimivat yritykset testaavat itse tai testauttavat ulkopuolisilla laitoksilla tuotteensa. Kaikista varoitoimenpiteistä huolimatta saattaa vahinkoja tapahtua ja viallisia tuotteita päästä markkinoille, joiden varalle useimmat yritykset ovat osanneet jo varautua. Monilla suurilla yrityksillä onkin valmis suunnitelma, kuinka markkinoilta poisvetämisen sujuu nopeasti ja miten asiakkaille tilanteesta tulisi tiedottaa.

11.2 Maahantuojan vastuu

Maahantuojan velvollisuutena on olla huolellinen, että markkinoille saattamansa lelut ovat sovellettavien vaatimusten mukaisesti valmistettuja. Maahantuojan tulee varmistaa, että lelun mallista on suoritettu vaatimusten mukaisuuden arviointi, tutkimalla saatavilla olevat tekniset asiakirjat, CE-merkin, tuotteen tunnistetiedot ja valmistajan tiedot. Mikäli maahantuoja on saanut valmistajalta tämän laatimia asiakirjoja lelujen vaatimuksenmukaisuuden arvioinnista

tai testauksesta, tulee maahantuojan pitää nämä asiakirjat valvontaviranomaisten saatavilla (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY,14).

Saattaessaan lelua markkinoille maahantuoja tulee merkitä leluun nimensä ja osoitteensa yhteydenottoja varten. Poikkeuksia tähän sovelletaan tapauksissa, joissa esimerkiksi lelun koko ei mahdollista kyseenomaista merkintää ja tapauksissa, joissa maahantuoja joutuisi avaamaan pakkauksen merkitäkseen nimensä ja osoitteensa tuoteseen. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 16.)

Jos maahantuoja ei koe tuotteen olevan vaatimusten mukainen, on hänellä velvollisuus jättää tuote saattamatta markkinoille. Lelua tutkiessaan on maahantuoja samalla varmistettava, että tuote sisältää käyttöohjeet sekä varoitukset oikeilla kielillä, Suomessa tekstien tulisi olla suomeksi ja ruotsiksi. Jos maahantuoja tutkiessaan havaitsee lelun aiheuttavan riskin, tulee hänen ilmoittaa asiasta sekä valmistajalle että viranomaisille. Ilmoitusta tehdessään maahantuoja tulee ilmoittaa nimensä, tavaramerkkinsä tai rekisteröidyn tuotenimensä ja osoitteensa. (Mattila.)

Mikäli maahantuoja kokee, että lelu, jonka hän on markkinoille saattanut, ei ole vaatimusten mukainen, tulee hänen viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin joko kyseisen lelun saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi tai sen poistamiseksi markkinoilta. Tilanteessa, jossa lelu lisäksi saattaa aiheuttaa riskin, tulee maahantuoja viipymättä tiedottaa asiasta sen maan valvontaviranomaisille, jossa lelu on asetettu saataville. Ilmoituksen mukana maahantuoja tulee antaa yksityiskohtaiset tiedot miten lelu on vaatimusten vastainen sekä mihin korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY, 6.7.)

12 NEUVOJA KULUTTAJALLE

Kuluttajaviraston vuosien 2008 ja 2009 joulukuussa julkaisemissa tiedotteissa kerrotaan kuluttajalle neuvoja miten toimia. Mikäli kuluttaja on ostanut lelun, jossa on tullilaboratorion testeissä ilmennyt turvallisuuspuutteita, voi hän palauttaa tuotteen liikkeeseen, josta sen on ostanut ja saada joko rahansa takaisin taikka vastaavan turvallisuusvaatimukset täyttävän tuotteen tilalle. Kuluttajalla ei tarvitse tällaisessa tapauksessa olla kuittia mukana. Tämän lisäksi Kuluttajavirasto muistuttaa kuluttajaa jo osto-tilanteessa tarkistamaan, että leluissa on varoitusmerkinnät, käyttöohjeet ja mahdolliset hoito-ohjeet sekä suomeksi että ruotsiksi. Lelun puhdistettavuutta kannattaa miettiä jo tuotetta ostaessa. Kuluttajaa myös muistutetaan tiedotteessa, että leluissa mainittuja ikärajoituksia on aina syytä noudattaa. (Kuluttajavirasto testautti 50 lelua.) Kuluttajavirasto korostaa, että vaaralliseksi todettu lelu täytyy hävittää lapsen käytöstä, kuten

samalla tavalla rikkoutuneet lelut tulee poistaa pysyvästi lapsen ulottuvilta (Joululelujen turvallisuutta valvottu 15. kerran).

Mikäli kuluttaja on jo ostanut tuotteen ja rupeaa ostamisen jälkeen epäilemään sen turvallisuutta, kannattaa hänen aina ensiksi olla yhteydessä kauppaan, josta tuote on ostettu. Kaupan kanssa voidaan keskustella tuotteen mahdollisesta palautuksesta ja mahdollisesti tilalle saatavasta korvaavasta tuotteesta. Mikäli tuotteen turvallisuus jää edelleen epäselväksi, tulee vastuullisen kaupan ottaa asiaa hoitaakseen, jälleenmyyjää koskevan ilmoitusvelvoitteen perusteella. Lelun palautusasioissa kuluttaja voi ottaa myös yhteyttä kuluttajaneuvojaan, mikäli kaupan kanssa ei päästä yhteisymmärrykseen.

Jos siis kuluttaja esimerkiksi havaitsee lelun ostettuaan CE-merkinnän puuttuvan tuotteesta, on hänen parasta palauttaa lelu liikkeeseen, josta hän sen on ostanut ja/tai pyytää liikkeen henkilökuntaa varmistamaan lelun turvallisuus. CE-merkinnän puuttumisesta kannattaa tehdä ilmoitus Turvatekniikan keskukselle. Valvontaviranomaisilla on oikeus vaatia, että elinkeinonharjoittaja poistaa markkinoilta lelun, jossa ei ole CE-merkintää. Valvontaviranomainen saattaa tukea vaatimustaan määräämällä uhkasakon, ellei se ole tilanteeseen nähden tarpeetonta (Laki lelujen turvallisuudesta 30 §).

13 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka lelut testataan ja miten niiden turvallisuutta arvioidaan. Lähdemateriaalia etsiessä löytyi turvallisuuden arvioinnista runsaasti tarkkaa tietoa, muun muassa lakeja ja standardeja. Lelujen perinpohjainen testaus onnistuu vain purkamalla lelu pieniin osiin. Lelun mallin tai näytteen lisäksi sen testaaminen maksaa myös, joten kuluttajalle lelun testauttaminen ei ole kovinkaan edullinen vaihtoehto. Kuluttajan kannattaa leluissa kiinnittää huomiota erityisesti niiden merkintöihin, sillä niistä löytyvät tiedot tai niiden puutteellisuus antaa hyvää kuvaa tuotteen laadusta. Kuluttajalla kannattaa ostotilanteessa itse tutkia ja nykiä lelun osia, sillä tämä antaa jo jonkinlaista selvyttä sen kestävydestä. Jo siis pelkällä maalaisjärjen käytöllä pystyy selvittämään lelusta asioita. Jos esimerkiksi pehmolelu haisee erittäin voimakkaasti kemikaaleille, ei sitä silloin kannata ostaa tai ainakaan sijoittaa pienen lapsen viereen sänkyyn joka yöksi.

Testattavien asioiden lisäksi lelujen erilaiset merkinnät sekä niiden merkitykset ja tarkoitukset selkeytyivät projektin teon edetessä. Ennen tutkimuksen aloittamista, en juuri kiinnittänyt huomiota lelujen suomenkielisten merkintöjen puutteellisuuteen. Tutkimuksen teon jälkeen tunnen olevani valveutuneempi kuluttaja ja osaan tutkia leluja hieman kriittisemmällä silmällä.

Lelujen turvallisuuden takaaminen ja sen osoittaminen testauksella on kuluttajien lisäksi myös kauppojen ja valmistajien edun mukaista. Sen lisäksi, että hylätyt ja tuhotut tuote-erät tuottavat tappiota, valmistajien, maahantuojien ja tuotteita myyvien kauppojen maine kärsii vaarallisten ja viiallisten tuotteiden levittämisestä. Tämän takia suurilla valmistajilla on yleensä valmis toimintasuunnitelma mahdollisia ongelmia varten, jolla he vetävät tuotteen pois, kampanjoivat avoimesti löydetystä virheestä ja pahoittelevat tapahtunutta sekä mahdollisesti korvaavat kuluttajille tuotteet tai palauttavat heille heidän rahansa. Toimimalla avoimesti kuluttajia kohtaan, yritykset säilyttävät maineensa sekä asiakassuhteensa paremmin

Tutkimuksen edetessä havaitsin, että suurin vastuu lelujen turvallisuudesta on aina niiden valmistajilla ja maahantuojilla. Kaupan myyjät saavat harvoin kuluttajaa enempää tietoa tuotteista, joten lelujen pakkaus- ja varoitusmerkinnät ovat erittäin tärkeä tiedonlähde. Mikäli merkinnät ovat puutteelliset tai virheelliset, voi tuote hyvinkin olla lapsen käytössä vaarallinen, sillä sen ostanut kuluttaja ei ole saanut tarpeeksi tai tarpeellista tietoa.

LÄHTEET

Akkreditoinnit. Tulli. Saatavissa:

http://www.tulli.fi/fi/yhteystiedot_ja_palaute/tullilaboratorio/akkreditoinnit/index.jsp

[viitattu 22.2.2010].

Aluehallintovirastot. Aluehallintovirasto. Saatavissa:

<http://www.avi.fi/fi/virastot/Sivut/Etusivu.aspx> [viitattu 22.2.2010].

CE-merkintä on valmistajan ilmoitus. Kuluttajavirasto. Saatavissa:

<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/yritykselle/tavaroiden-/-palveluiden-turvallisuus/ce-merkki/> [viitattu 14.1.2010].

Contact points. Europa. Saatavissa:

http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/contact_points.pdf [viitattu 11.1.2010].

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/48/EY. Eurlex. Saatavissa:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:170:0001:01:FI:HTML> [viitattu 7.1.2010].

Hallituksen esitys. Eduskunnalle laiksi lelujen turvallisuudesta. Finlex. Saatavissa:

[http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960253?search\[pika\]=laiksi%20lelujen%20turvallisuudesta&search\[type\]=pika](http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960253?search[pika]=laiksi%20lelujen%20turvallisuudesta&search[type]=pika) [viitattu 29.1.2010].

Joululelujen turvallisuutta valvottu 15. kerran: Viidesosassa testatuista leluista vakavia

turvallisuuspuutteita. Kuluttajavirasto. Saatavissa: <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/tiedotteet/09/joululelujen-turvallisuutta-valvottu-15-kerran> [viitattu 4.1.2010].

Kelloniemi & Rintala. 1996. Lelut ja lasten kasvovärit – kartoitustutkimus turvallisuudesta. Kuluttajaviraston julkaisusarja 3/1996.

Kuluttajavirasto testautti 50 lelua – neljässä lelussa liikaa ftalaatteja. Kuluttajavirasto.

Saatavissa: <http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/6f180b5f-ad4e-4fb7-a02b-e867928f04b0.aspx?refererUrl=%2fPage%2f8b312ffe-2748-4155-bc2c-13878ea498b2.aspx&groupId=fe88d922-28e8-42a5-aa12->

[da525847cc18&announcementId=cf03340f-87c0-47c2-8786-83519b43d68c](#) [viitattu 16.1.2009].

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Finlex. Saatavissa: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040075?search\[type\]=pika&search\[pika\]=tuoteturvallisuuslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040075?search[type]=pika&search[pika]=tuoteturvallisuuslaki) [viitattu 29.12.2009].

Laki lelujen turvallisuudesta. Finlex. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970287?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20lelujen%20turvallisuudesta> [viitattu 2.12.2009].

Laki turvatekniikan keskuksesta. Finlex. Saatavissa: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951071?search\[type\]=pika&search\[pika\]=turvatekniikan%20keskus](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951071?search[type]=pika&search[pika]=turvatekniikan%20keskus) [viitattu 27.1.2010].

Lelujen turvallisuustestaukset. SGS. Saatavissa: <http://www.fi.sgs.com/fi/sgs-safety-testing-of-toys-fi?viewId=5761> [viitattu 27.1.2010].

Lelukemiaa. Kuningaskuluttaja. 26.1.2006. Saatavissa: <http://kuningaskuluttaja.yle.fi/node/1280> [viitattu 9.12.2009].

Lelut. Turvatekniikan keskus. 4.1.2010. Saatavissa: <http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajaturvallisuus/Ohjeita-ja-vaatimuksia-yrittajille/Tavaroiden-turvallisuusvaatimuksia/Lelut/> [viitattu 22.2.2010].

Lustig. Leluviidakko. Suomen Kuluttajaliitto: Kuluttajan Nappo. Saatavissa: www.kuluttajaliitto.fi/files/357/Nappo4_07_sivut_4-5.pdf [viitattu 2.12.2009].

Mattila. Lelujen turvallisuudella ei leikitä. 2009. Kuluttajavirasto. PowerPoint-esitys. Saatavissa: http://www.kuluttajavirasto.fi/File/c76d6bb5-6d4b-43b1-ab20-b6783c62708c/091209_joululelut_hannu.ppt [viitattu 4.1.2010].

Neuvoston direktiivi 88/378/ETY. Eurlex. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31988L0378:FI:HTML> [viitattu 22.1.2010].

Norlund. 1990. Lelujen mekaaninen ja fysikaalinen turvallisuus & lelujen syttyvyys: pehmolelut. Kuluttajaviraston julkaisuja no 2/90.

Policy Objectives. Toy Industries of Europe. Saatavissa:

<http://www.tietoy.org/pages.php?tabid=112> [viitattu 6.2.2010].

Rapex annual report 2009. Europa. Saatavissa:

http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/rapex_annualreport2009_en.pdf [viitattu 11.1.2010].

Rapex. Tuoteturvallisuus. Europa. Saatavissa:

http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/index_en.htm [viitattu 14.1.2010].

Standardeilla turvallisuutta leluihin. SFS. Saatavissa:

<http://www.sfs.fi/ajankohtaista/tiedotteet/20061110082205.html> [viitattu 2.12.2009].

Suojanen, Savolainen & Vanhanen. 2006. Opi oikeutta – tradenomin käsikirja. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Takaisinvento Vauhdikas ensikirja. WSOY. 28.1.2010. Saatavissa:

<http://wsoy.fi/yk/news/show/1479> [viitattu 22.1.2010].

Tietoa meistä. Turvatekniikan keskus. 2.9.2009. Saatavissa:

<http://www.tukes.fi/fi/Tietoa-meista/> [viitattu 22.2.2010].

Tullilaboration tehtävät. Tulli. Saatavissa:

http://www.tulli.fi/fi/yhteystiedot_ja_palaute/tullilaboratio/tehtavat/index.jsp [viitattu 30.12.2009].

Tuontileluja testataan tullilaboratoriossa pistokokein. Kuningaskuluttaja. 5.12.2002.

Saatavissa: <http://kuningaskuluttaja.yle.fi/node/540> [viitattu 9.12.2009].

Tuoteturvallisuuden valvonta siirtyy Kuluttajavirastosta Tukeisiin. Kuluttajavirasto.

Saatavissa: <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/tiedotteet/09/tuoteturvallisuuden-valvonta-siirtyy-kuluttajavirastosta-tukeisiin> [viitattu 4.1.2010].

Tuotevastuulaki. Finlex. Saatavissa:

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19900694?search\[type\]=pika&search\[pika\]=tuotevastuulaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19900694?search[type]=pika&search[pika]=tuotevastuulaki) [viitattu 2.12.2009].

What is ICTI. International Council of Toy Industries. Saatavissa: <http://www.toy-icti.org/about/whatis.html> [viitattu 6.2.2010].

Vaaralliset lelut Rapex-listan kärjessä. Europa. Saatavissa:

http://ec.europa.eu/news/environment/070424_1_fi.htm [viitattu 4.1.2010].

